ETNOGRAFISKA AVDELNINGEN

BERÄTTELSE FÖR ÅR 1936

EKONOMI:

Inkomster:

Till samlingarnas ökande	1.500:—
» » » saldo från 1935	0:13
» » konservering	500:—
» institutionens omkostnader	1.800:—
» » » överskridande	4:77
» extra arbetshjälp	1.600:—
» » » överskridande	0:63
» reskostnader	250:—
» extra skåpanslag	4.000:—
Gåvomedel	5.500:—
» saldo från 1935	1.889:02
Infört på gåvomedelskontot	6:24
Summa kr.	17.050:79

Utgifter:

Till samlingarnas ökande	1.500:13
» » konservering	500:—
» institutionens omkostnader	1.804:77
» extra arbetshjälp	1.600:63
» reskostnader	250:—
» extra skåpanslag	4.000:—
Gåvomedel	4.778:81
» saldo till 1937	2.616:45
Summa kr.	17.050:79

GÅVOR:

Kontant:

Direktör Gustaf Borin 200:—; Herr Robert Dickson 1000:—; Kammarherre Emil Dickson 500:—; Direktör Walter Edström 500:—; Redaktör Otto Elander 500:—; Grosshandlare Elof Hansson 500:—; Generalkonsul Sven Karell 2000:—; Direktör Sophus Petersen 100:—; Bankdirektör C. E. Svensson 200:—; *Summa kontanta gåvor kr. 5.500:—.*

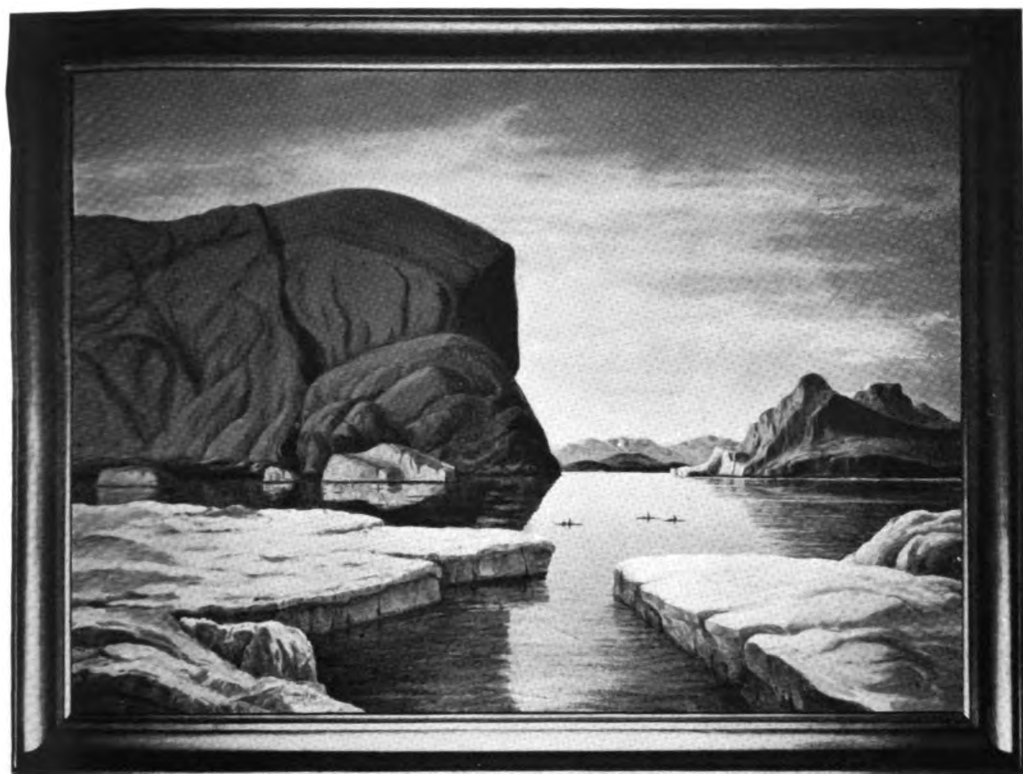


Fig. 1. Isberg utanför Jacobshavn, Västgrönland. Oljemålning 116 × 156 cm. av Emanuel Petersen.



Fig. 2. Boplatsen Ikerasak, Nordgrönland. Oljemålning 85 × 123 cm. av Emanuel Petersen.



Fig. 3. Akvarell, 40.5 × 41.5 cm., av Carl Oscar Borg med motiv från den s. k. orm-»kivan» vid Mishogononi. De stavar man ser ligga uppe på »kivan» användas vid jakten på ormar för ceremoniellt bruk, och på stegens överdel hänga ormklanens insignier.



Fig. 4. »Cliff Palace», Mesa Verde National Park. Akvarell 33.5 × 43.5 cm. av Carl Oscar Borg.

In natura:

För de gåvor varmed avdelningens samlingar ökats, får jag hänvisa till följande redogörelse.

Bland in natura-gåvorna, vilka icke komma till synes i räkenskaperna märkas flera sådana av betydande penningvärde. Särskilt får jag nämna målningar från Grönland och en samling målningar och etsningar från Arizona (fig. 1—6).



Fig. 5. Su-pe-la, hövding för Hopiindianernas ormklan, Walpi, Arizona. Etsning 12.5 × 15.5 cm. av Carl Oscar Borg.

Den förra samlingen omfattar 19 större och mindre oljefärgstavlor med motiv från det grönländska landskapet, visande de förhållanden under vilka eskimåerna leva. Dessutom ingår i denna samling 9 målningar i gouache, föreställande eskimåer från både Öst-, Väst- och Nordvästgrönland i sommar- och vinterdräkter.

Till samlingen hör även en stor karta över Grönland målad i olja i samma stil som kartor framställdes på 15- och 1600-talen.

Samtliga målningar från Grönland äro utförda av den danske konstnären och grönlandskännaren Emanuel Petersen. Kartan har konstnären själv skänkt till avdelningen, medan hela den övriga samlingen överlämnats som gåva av direktör Christian Luckmann. Denna samling av grönlandsmålningar blir ett utomordent-

ligt värdefullt illustrationsmaterial till avdelningens eskimåsamlingar. En sal i översta våningen har helt nyinretts för dessa samlingar och omedelbart över montrerna skola tavlorna placeras. Arbetet med denna sal har fortskridit så långt, att den torde kunna öppnas för allmänheten på nyåret.

Utom tavlorna har direktör Luckmann som gåva överlämnat en samling stora fotografier, belysande eskimåernas liv på Grönland.

Konstverken med Arizona-motiv, 7 akvareller och 18 etsningar, äro både utförda och skänkte till museet av den kände svensk-amerikanske konstnären

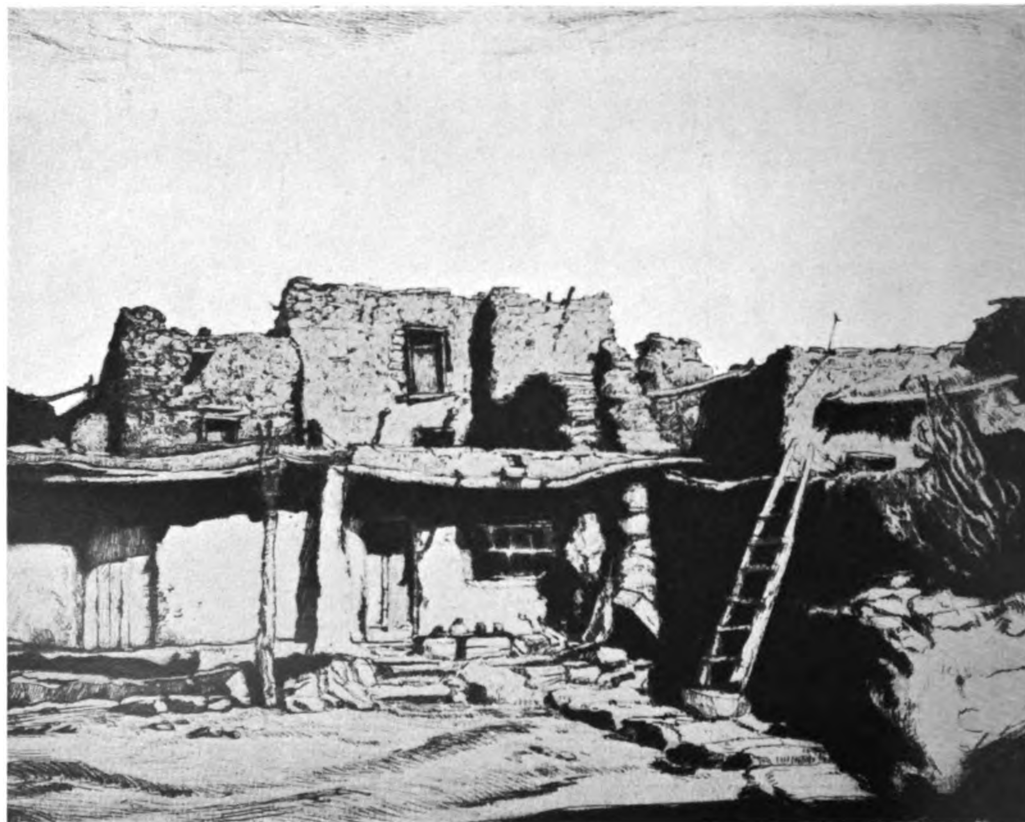


Fig. 6. Hopiboningar, Walpi, Arizona. Etsning 20 × 25 cm. av Carl Oscar Borg.

Oscar Borg, som länge vistats hos och väl känner de indianstammar och deras kultur, som han gestaltat i sin konst. Denna gåva, som kommer att pryda salen för de Nordamerikanska samlingarna, är av synnerligen stort värde för museet, emedan såväl etsningarna som akvarellerna på ett utmärkt sätt illustrera Hopi- och Navajo-indianerna liksom Pueblo-bostäderna och de s. k. Cliffdwellers grottboningar i Cañondalarna i Mesa Verde.

Av grosshandlare Bror Albrektson har avdelningen erhållit 6 moderna, väggkartor över de olika världsdelarna representerande en så stor utgift att den icke kunnat bestridas med avdelningens medel trots det stora behovet av dessa kartor. Vidare har herr Robert Dickson till avdelningen överlämnat som gåva 7 stora

bokhyllor, även dessa mycket välbehövliga för avdelningen och representerande ett betydande penningvärde.

Av de kontanta gåvorna voro de av kammarherre Emil Dickson överlämnade 500 kronorna avsedda som bidrag till kostnaderna för den pågående redigeringen av framlidne professor Erland Nordenskiölds arbete om Cuna-indianerna.

Det är mig kärt att i anslutning till vad ovan anförts och efterföljande berättelse här få uttala ett vördsamt tack till samtliga givare, vilka genom sina gåvor på ena eller andra sättet velat gagna det vid etnografiska avdelningen bedrivna arbetet.

NYFÖRVÄRV:

Nord- och Centralamerika.

Från Nordamerika ha vi detta år endast erhållit smärre tillskott. Genom förmedling av t. f. generalkonsul Hans Widenfelt i Montreal har inköpts en indianvagga från Nipigen, Ontario (36.17.1).

Mr. Oliver La Farge har såsom förut fortsatt uppdraget att komplettera materialet av textilier och korgarbeten i sydvästra U. S. A. Den nu gjorda samlingen är dock hemsänd och katalogiserad i början av 1937, varför ett ytterligare omnämnande får anstå till nästa årstryck.

Övriga tillskott från Nordamerika äro av arkeologisk karaktär.

Fröken Maria Sandahl, bosatt i Dedham, Mass., lämnade vid ett besök i hemlandet i utbyte mot några svenska stenåldersföremål en arkeologisk samling av 28 nummer (36.24. 1—28). Samlingen utgöres huvudsakligen av pilspetsar från olika stater, mest dock New York. Ett piphuvud från Ohio är ett *mound*-fynd och en kniv av en grå bergart är från Servier County, Arkansas.

Från öarna San Miguel och Santa Catalina i Californien äro två av konstnären Oscar Borg skänkta obsidianpilspetsar (36.30 1—2).

Tillskotten till den mexikanska och centralamerikanska samlingen äro likaledes arkeologiska.

Av legetationsrådet Axel Paulin, Buenos Aires, har avdelningen genom amanuensen Rydén erhållit en samling obsidianföremål från Mexikodalen (36.5. 1—25). Det är dels pilspetsar, i regel med tånge, dels obsidianspån.

Från Mexikodalen kommer även en liten lerfigur, som avdelningen inköpt av fru M. Frankell, Halmstad. Samtidigt inköptes en miniatyrmodell av en mexikansk offersten (36.6.1—2).

En vacker pil- el. spjutspets av obsidian funnen i trakten av Sonsonate, El Salvador, har skänkts av herr Erik Söderberg bosatt i Sonsonate (36.36.1).

Sydamerika.

Det största tillskottet avdelningen detta år fått mottaga utgöres av trenne etnografiska samlingar belysande indiankulturen i argentinska Chaco. Chacoområdet har alltid varit rikligt företrätt i de sydamerikanska samlingarna. Avdelningens förre intendent, Erland Nordenskiöld, besökte som etnograf Chacoområdet under flera expeditioner. Samlingarna från dessa äro f. n. utställda på museet. Största delen av de föremål, som hopbragtes under de tidigare av dessa

forskningsresor tillhöra emellertid icke Göteborgs Museum, utan äro blott deponerade här av Statens Etnografiska Museum. Depositionen omfattar huvudsakligen föremål från stammar kring floden Pilcomayo. Det förestående återlämnandet av denna deposition skulle ha inneburit en märkbar förlust i föremålsbeståndet från Sydamerika, om inte de senaste årens förvärv till samlingarna till stor del utgjorts av föremål från just dessa stammar. Genom amanuens Stig Rydéns expedition erhölls den första ersättningssamlingen för denna deposition. Under expeditionen blev Rydén bekant med en engelsk missionär, Mr. John Arnott, som då var verksam bland Toba-indianerna. Förra året erhöll museet av Mr. Arnott en etnografisk samling, huvudsakligen från Toba-indianerna. I år har missionär Arnott vid trenne olika tillfällen överlämnat ytterligare samlingar från Toba- och Mataco-indianerna, tillsammans ej mindre än 642 föremål (36.4.1—448; 36.28.1—185; 36.33.1—9).

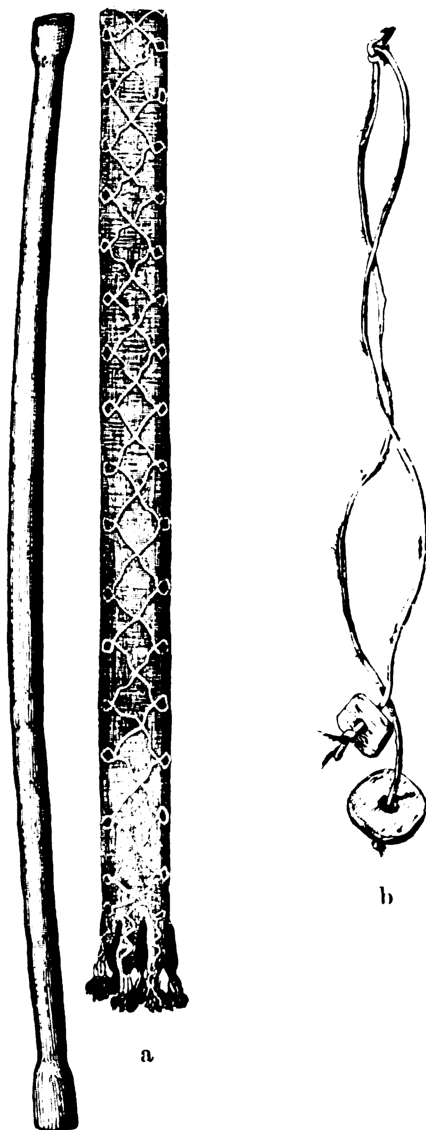


Fig. 7. *a*, Klubba med pärlstickat fodral från Corentino-Toba vid R. Bermejo, Argentina. 36.28.47. a—b, 1. 90 cm.; *b*, Stigbyglar från missionsstationen Los Blancos vid R. Bermejo. 36.4.409. 1: 6.

Särskilt glädjande är det stora antal gamla kulturföremål, som ingå i Mr. Arnotts gåvor. Indiankulturen vid Pilcomayo är stadd i hastigt utdöende, och många av de föremål, som t. ex. Erland Nordenskiöld förvärvade, kan man först efter stora svårigheter komma över i våra dagar. Tack vare sin långa vistelse bland indianerna vid Pilcomayo och goda förbindelser med de olika indianbyarna har Mr. Arnott emellertid med sin samling lyckats införliva många av dessa föremål, som numera kommit helt ur bruk. I samlingen finner man t. ex. några av karaguatasnören knutna skjortor, som förr voro mycket vanliga, men numera helt försvunnit. Av andra gamla föremål må nämnas träkärl, ett flertal huvudprydnader och en vacker stridsklubba.

Chaco-stammarna torde bland de sydamerikanska indianfolken höra till de bäst studerade, åtminstone vad den materiella kulturen beträffar. Trots detta återfinnes i Mr. Arnotts samling flera föremål, som hitintills varit okända för etnograferna. På fig. 7 a, se vi en klubba från de s. k. Corentino-Toba-indianerna vid floden Bermejo, jämte ett vävt, pärlstickat fodral till densamma. Klubbor som



Fjäderprydnader från Toba-Pilaga-indianerna i Chaco.

(Ur Etnografiska Avd:s samling 1936. 28)

I mitten en Toba-Pilaga med huvudprydnad gjord av skinn och fjädrar av häger (nr. 158) och iförd en vävd poncho (nr. 135). — Överst t. v. och t. h. huvudprydnader gjorda av skinnet av skedstork (nr. 162 o. 160). Under dessa synes t. v. en krigares prydnad, bestående av ett band på vilket fästats huvudet av en tukanfågel (nr. 155), och t. h. en prydnad av hägerskinn (nr. 154). — Nederst ett huvudband (nr. 156) som omkr. 1930 togs av en Toba-krigare från en av honom skalperad Chunupi (Tapiete)-indian.

dessa gå i arv från far till son, och det här avbildade exemplaret förvärvades av Mr. Arnott först efter stora svårigheter. Ett annat föga känt föremål utgör de i fig. 7 b avbildade stigbyglarna. Skinnremmarna bindas samman över hästryggen, och foten placeras på träplattan, så att remmen får sin plats mellan stortån och den närmaste tån. Huvudprydnader sådana som de på färgplanschen avbildade äro också unika. Det nedtill på planschen avbildade huvudbandet togs från en Ashluslay (Chunupi-, Tapiete-) indian, som mördades och skalperades, troligen 1930, av Tobakrigare. En av Toba-männen skänkte prydnaden till missionär Arnott utan att nämna något om, huru han fått densamma.

De här nämnda enstaka föremålen utgöra blott stickprov ur den rika samlingen. Nästan alla de olika föremål, som ännu äro i bruk bland Mataco- och Toba-indianerna, återfinnas i Mr. Arnotts samling. Särskilt rikligt företrädda äro textilierna, och ett speciellt intresse har även en liten samling av mer eller mindre »magiska» mediciner. Mr. Arnott har dessutom skänkt tre utmärkta kritteckningar utförda av honom själv. De föreställa olika indiantyper från Chaco.

Som ett tecken på museets tacksamhet för gåvorna har Mr. Arnott erhållit Göteborgs Musei plakett i silver. Mr. Arnott har ställt i utsikt ytterligare samlingar samt språkliga och etnografiska bidrag till den av undertecknad redigerade och utgivna tidskriften »Etnologiska Studier».

Genom föremedling av Mr. Arnott har museet även fått mottaga en etnografisk samling från Lengua-indianerna i paraguayanska Chaco. Samlingen, som omfattar 21 föremål (36.35. 1—21), har hopbragts av den engelske missionären W. Barbrooke Grubb, som avled 1930 och nu skänkts av en dotter till honom.



Fig. 8. Docka av vax med knä- och ankelprydnader av rödfärgad bomull. Föreställer en flicka. Tapirapéstammen, Brasilien. 36.27.62, c:a 2:3.

Denna samling omfattar huvudprydnader, halsband, knutna väskor m. m. Det är glädjande att på detta sätt kunna i Chacosamlingarna representera en person, som betytt så mycket för områdets utforskande som Grubb.

Ett ur vetenskaplig synpunkt betydande nyförvärv utgöres av en under året från dr Herbert Baldus inköpt samling (36.27.1—68) från området mellan floderna Xingú och Araguaya söder om Amazonfloden. Samlingen är gjord av dr Baldus 1935. Huvuddelen av föremålen äro från Tapirapé, en Tupí-stam som ligger omgiven av s. k. Gês-stammar utom i öster mot Araguaya-floden, där Karajá-indianerna bo, och från vilka ett fåtal av föremålen äro. I samlingen märkas vapen, korgarbeten, dräktdelar, en hängmatta, diverse prydnader, pipor, indianmediciner,

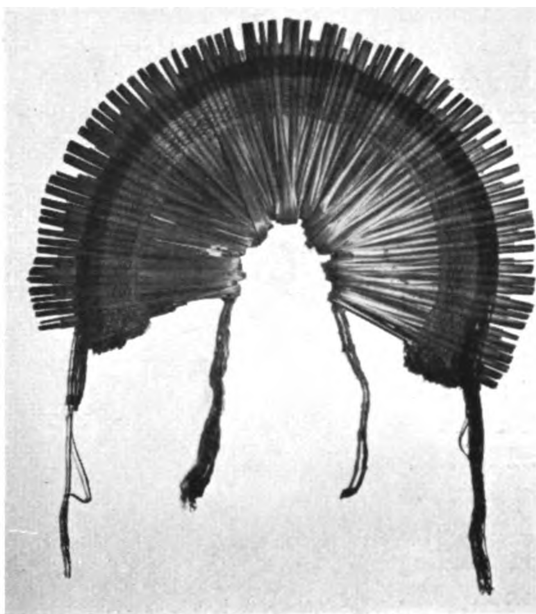


Fig. 9. Huvudprydnad av bladstjälkar från en palm omlindade med bomullssnören. Tapirapé-indianerna, Brasilien. 36.27.28, c:a 1: 10.

leksaker m. m. (fig. 8—9), och samtliga föremål äro av insamlaren försedda med noggranna uppgifter om namn och användning. Dr Baldus skall med stöd av detta material publicera en monografi över Tapirapé-indianerna.

Övriga förvärv från Sydamerika detta år äro av arkeologisk art.

De i föregående årstryck, sid. 62, fig. 5 C och D publicerade föremålen, ett vackert lerkärl i rödbrun dekor och en pilspets av röd kvartsit, vilka voro deponerade av herr Hugo Karlsson i Bogotá, ha av denne överlämnats som gåva. Föremålen (36.11.1—2) tillhöra det i föregående årstryck beskrivna slutna arkeologiska fyndet från gården El Dorado, Dep. Valle del Cauca, vilket genom amanuensen Henry Wasséns expedition tillfördes museet (35.20.16—18).

Från samma kulturområde ha genom förmedling av Wassén ytterligare några fynd från Colombia av stort intresse överlämnats av svenska vänner till museet. Sålunda har herr Gunnar Haard, Cali, skänkt de i fig. 11 avbildade föremålen från Quindío i Dep. Caldas(36.20.1—8). Samlingen består av en hängprydnad av sten, fyra stenyxor, ett föremål av bränd lera, antagligen sänke och två vackra rullstämplar. Den trakt, varifrån denna samling kommer, är av stort intresse. Den är från upptäcktstiden känd som säte för de s. k. Quimbaya, mycket guldrika indianer, vilka voro mästare i att göra vackra guldkärl *a cire perdue*. Minnen från dessa indianer finner man nu i djupa schaktgravar av samma typ som de av amanuens Wassén 1935 något sydligare utgrävda.

En mycket vacker gåva till avdelningen är det stenhuvud, som vi se i fig. 10. Det är en gåva av konsul Knut Lindahl i Cali, och kommer från ett fyndområde vid byn Munchique mellan Tambo och S. Agustin i södra Colombia, där det uppgrävdes 1929. Det tillhörde en kvinnofigur, som emellertid tyvärr blivit sönderslagen. Hela skulpturen var enligt uppgift c:a 1 m. hög, och i samma grav fanns även en lika hög skulptur föreställande en mansperson.

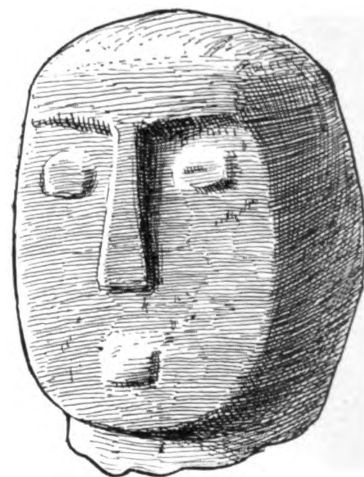


Fig. 10. Huvud av sten. Arkeologiskt fynd från byn Munchique, s. Colombia. 36.24.3. 1: 4.

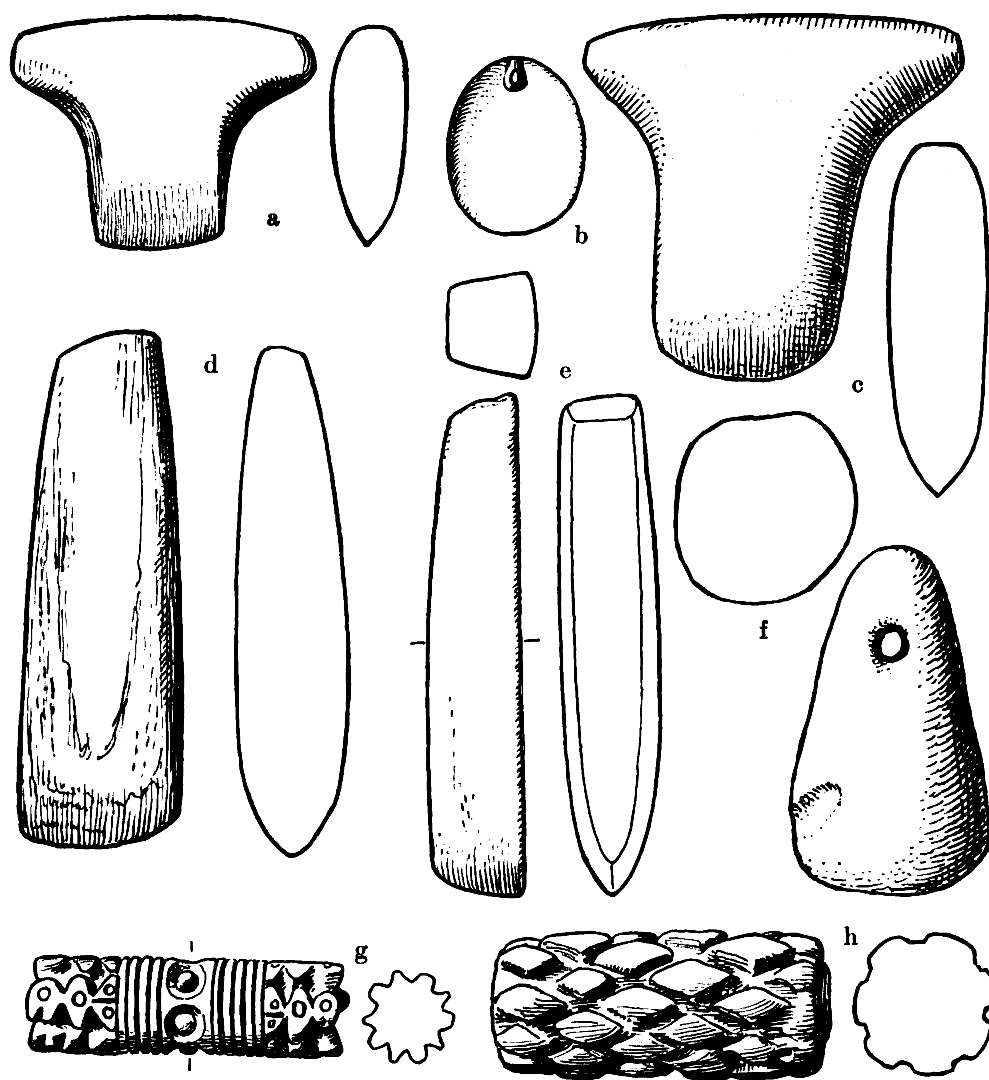


Fig. 11. Arkeologiska fynd från Quindio, Dep. Caldas, Colombia. Saml. 36.20. 1—8.; *a, c—e,* stenyxor (nr 2—5); *b,* hängprydnad av sten (nr 1); *f,* sänke (?) av bränd lera (nr 6); *g—h,* rullstämplar (nr 7 o. 8). C:a 3: 5.

Utom denna vackra gåva har konsul Lindahl skänkt museet tvenne stenyxor från samma fyndområde (36.34.1—2).

O c e a n i e n.

Medan avdelningen under det gångna året icke utökat samlingarna med några nyförvärv från de otaliga småöarna i Söderhavet har den däremot erhållit en synnerligen vacker samling från Brittiska Nya Guinea och några få föremål från Australien.

Genom sjökapten B. Lilliestiernas förmedlande skänkte Hon. J. G. Nelsson tidigare en samling från Brit. Nya Guinea till museet. Nu har sjökapten Lillie-

stierna lyckats förmå Mr. Nelsson att ånyo intressera sig för Göteborgs Musei Etnografiska Avdelning, så att han dels själv skänkt fem stycken gamla klubbor med stenhuvuden (36.32.45—49) och dels intresserat föreståndaren för Port Moresby Museum of Natives Arts, Govt. Anthropologist Mr. D. E. Williams, så att denne i the Papuan Governments namn skänkt en vacker samling på 44 föremål (36.32.1—44).

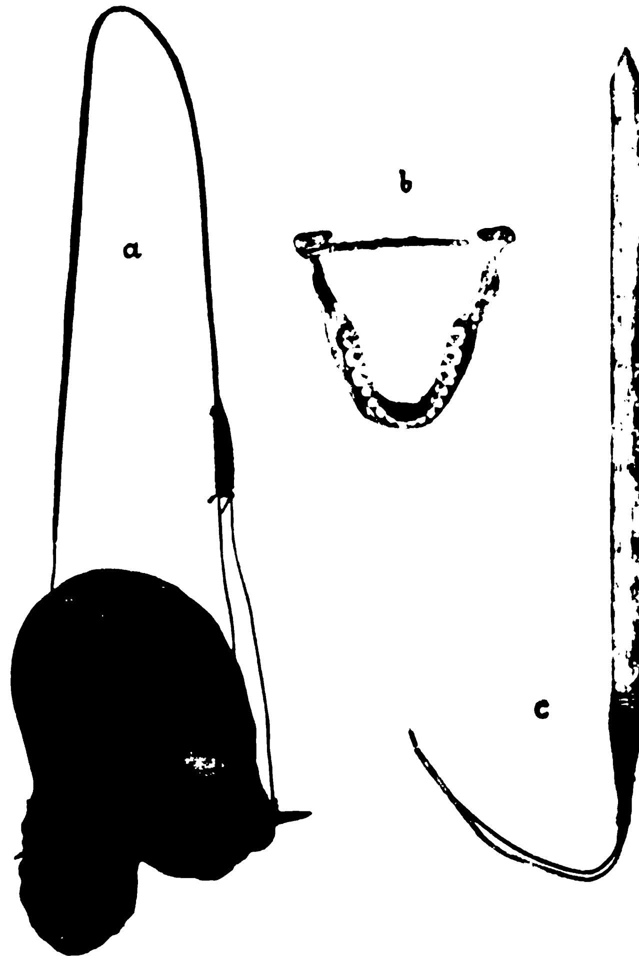


Fig. 12. *a—b*, huvudtrofé med tillhörande underkäke från Lower Fly River, Nya Guinea. 36.32.1 o. 3. *c*, bambukniv varmed huvudet avskars. 36.32.2.

Dessa samlingar äro synnerligen värdefulla för museet, emedan detta så gott som fullständigt saknar samlingar från denna del av Nya Guinea. Värdet av samlingen höjes även därav att föremålen äro gamla och begagnade, och dessutom flera av sådan beskaffenhet, att de numera äro mycket svåra att erhålla.

I denna samling märkes framför allt ett på ett egendomligt sätt preparerat människohuvud eller huvudtrofé från Lower Fly River, Suki Creek. Denna trofé (36.32.1, fig. 12 a) förvärvades 1928. Enligt meddelande från Mr. Williams var den ett av de huvuden, som togos av Suki Creek-infödingar vid ett krigståg mot folket längre ned vid Fly River.

Vid prepareringen av detta huvud har man tagit ut kraniet och rengjort detta. Underkäken har man helt avlägsnat för annat ändamål och ersatt den med ett stycke rotting. Med någon massa har man så givit ansiktet en någorlunda mänsklig form. Huvudets skinn har man likaledes rengjort och sedan spänt det över den preparerade skallen, varefter skinnet hopsytts. Därefter har det hela rökats torrt. Genom näsbrosket har man stuckit en sådan pinne, som de levande använda. Trofén har slutligen försetts med en smal rottingvidja, med vilken man hänger upp densamma. Vanligen hänges denna trofé upp i taket i hyddan hos den som lyckats döda en främling eller fiende och hemföra huvudet. Stundom kan dock ett dylikt preparerat huvud i krig bäras från den ena byn till den andra.

Underkäkens båda ändar äro sammanbundna med en rottingflätning, (fig. 12 b) så att det hela bildar en sluten ring (36.32.3.). Även den kniv av bambu (fig. 12 c) som använts vid huvudets avskärande ingick i samlingen (36.32.2).

Bland märkligare föremål i denna samling ingår även ett par egendomliga dansmasker (36.32.4—5). Dessa masker (fig. 13) härstamma från Kerema, Papuan Golf.



Fig. 13. Dansmask från Kerema, Papuan Golf, Brittiska Nya Guinea. 36.32.4. 150 cm. hög.

De kallas *Eharo*, vilket bokstavligen betyder »Danshuvud» av *eh* = dans och *haro* = huvud. Dessa *eharo*-masker begagnades förr vid *Sevese*-festen i en serie danser. Maskerna ha ofta en totemistisk betydelse och representera fåglar, fiskar eller något annat. De begagnas ofta parvis. Det par, som museet erhållit, är s. k. *Ma-sevese* d. v. s. vatten- eller havs-*sevese*.

Maskerna äro gjorda av grovt basttyg fastsatt på en stomme av rottingvidjor. Mönstren äro markerade med påsydda smala remsor av rotting och sedan är det hela målat med rödockra, krita och kol. Den nedhängande fransen är gjord av torkade blad från sagopalmen.

Bland intressantare föremål märkas även ett par pilbågar (36.32.6 och 31) samt ett antal pilar (36.32.7—30) från en stam *Kukukuku* från det inre av Papuan Golfdistriktet. Av engelsmännen kallas dessa infödingar bushmen, emedan de i allmänhet

äro småväxta och visat sig mycket svåra att inordna under den engelska förvaltningen. De äro skickliga bågskyttar och begagna sig av ovanligt små pilar, vars spetsar i regel äro gjorda av planskuret palmträ. Bågarna äro av palmträ med sträng av rotting.

Från *Centralaustralien* har museet genom köp förvärvat en liten samling (36. 12.1—5) omfattande sköld, kastträ, bumerang, en skaftad stenyxa och ett garnnystan av kvinnohår. Allt förvärvat av herr N. T. Sjöstedt i Melbourne 1935.



b a

Fig. 14. *a*, Boeginesisk dolk med slida, sydvästra Celebes. 36.31.1 a—b. Dolkens längd 40 cm. *b*, Beslag av guldbleck till spjutskaft. 36.31.3. 1: 1.

Indonesien.

Från denna del ha samlingarna ökats förutom med ett par spjut från *Borneo* (36.25.1—2) med ett antal synnerligen vackra och värdefulla föremål från *Sydväst-Celebes* (36.31.1—13). Denna samling är gjord av ingeniör S. Fremer. Till en början voro dessa saker deponerade på Röhsska museet, men ha nu överlämnats till

Etnografiska avdelningen, där samlingen utgör en mycket värdefull komplettering till de etnografika från Sydväst-Celebes, som Fremer redan förut haft den stora vänligheten skänka till avdelningen. I denna samling märkes sålunda en vacker boeginesisk dolk (*kĕris*) med pamorklinga och fäste av genombrutet, snidat elfenben. Slidan är till större delen klädd med vackert cisilerat guldbleck (fig. 14 a). Även finnes ett par vackra beslag av guldbleck för spjutskaft (fig. 14 b). Bambuarbeten äro representerade av fyra vackert snidade dosor (36.31.4—7).

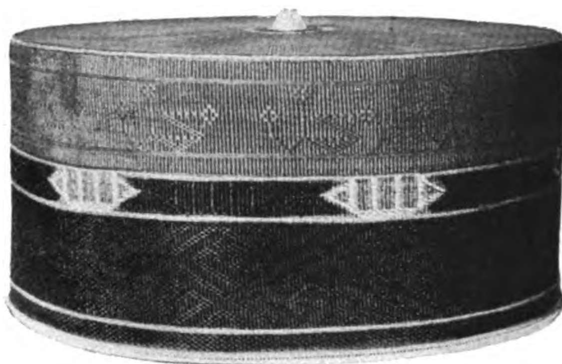


Fig. 15. Mössa, flätad av växtfibrer. Södra Celebes. 36.31.8, diam. 17 cm.

En av någon sorts bruna växtfibrer synnerligen omsorgsfullt och vackert flätad mössa (fig. 15, 36.31.8) ingår även i samlingen. Mössans övre del är brun och försedd med en rad stiliserade figurer, medan den nedre delen är svart och flätad i en slags meanderartad mönstring. Dessutom är den garnerad med silvertråd.

Övriga flätade föremål utgöras av en bricka (36.31.9), en korg för medicin (36. 31.11) samt en dosa för diverse småsaker. Denna senare (fig. 16) är flätad av ytterst fina remsor av stjälken från en orchidé, som växer på urskogsträdens stammar. Dessutom äro en del silvertrådar och gul- eller grönfärgade fibrer inflätade. Orchidéstjälkarnas naturliga färg ger en gul fernissglänsande yta. Dosan har en egendomlig 8-sidig form med sidorna inbuktade. Den är alltigenom flätad i ett otal fina regelbundna mönster. Dosan, *atami*, är ett vackert exempel på en s. k. *baku bodo anĕmi*.

Slutligen märkes i denna samling två synnerligen vackert dekorerade lerkrukor (fig. 17—18, 36.31.12—13) av en typ, som icke förut var representerad i museets samlingar.



Fig. 16. Dosa flätad av orchidéfibrer med inlägg av silvertråd. Södra Celebes. 36.31.10. C:a 1: 2.

Från *Nicobarerna* norr om Sumatra har museet vid tre skilda tillfällen fått mottaga etnografiska samlingar (36.15.1—4; 36.22 1—10; 36.37.1—2) såsom gåva av svenske konsuln i Rangoon herr I. Thomsen.

Dessa samlingar ha varit synnerligen välkomna, då Nicobarerna förut ej varit representerade på museet. Nyförvärven äro också så mycket värdefullare, som Nicobarerna till stor del äro befolkade av en uråldrig s. k. veddoid ras, med en i många avseenden egenartad kultur.



Fig. 17. Lerkärl, Södra Celebes. 36.31.13. C:a 1: 2.

I dessa samlingar ingå sålunda tre huvudband för män s. k. *shanōang* (hundöron). Dessa (36.22.3—5) äro sannolikt förfärdigade av unga kokosblad. Hit höra även två flätade korgar (36.15.2—3) och en korg gjord av en palmbladsslida (36.37.1). Nummer 36.22.1 och 2 äro borstar gjorda av bambu och växtfibrer, och till sist märkes en välgjord modell av en båt med utriggare (36.22.10).

Denna samling innehöll även ett människokranium (36.15.4), sannolikt av en kvinna, emedan tänderna äro mycket mörka, förmodligen på grund av tuggning av »pan», en sed som männen ej hava.

Från *Andamanerna* har museet haft glädjen att av samme givare få mottaga en vacker pilbåge (36.15.1).

A s i e n.

Samlingarna från denna världsdel ha under det gångna året ökats endast obetydligt. Ett par enstaka föremål, en japansk mask (36.7.1) och en kinesisk käpp (36.13.1), ha inköpts. Som gåva har museet av missionär John Andersson, Swedish Mission, Kashgar fått mottaga ett tiotal föremål från Ost-Turkestan (36.16.1—10). Samlingen består av en bönekvarn (36.16.1), en miniatyr-*tjorten* från en tibetansk helgongrav (*tjorten*) i Lilla Tibet mellan Srinagar och Leh (fig. 19, 36.16.3). Den senare är gjord av lera blandad med aska av någon helig person. Samlingen innehåller även en bönesten från en stor bönemur utanför Leh. På stenen är inhugget: »Omane padme huin» = O juvel i lotusblomman (fig. 20, 36.16.4).

Dessutom märkes ett par kirgis-solglasögon (36.16.2), ett par sommarmössor (36.16.5—6) från Ost-Turkestan samt en kappa från Hunga norr om Gilgit. Kappan är förfärdigad av hemvävt tyg och broderad (36.16.7). Ett par resväskor av skinn ingå även i samlingen. Den ena är avsedd till förvaring av en tekanna, den andra för matskålar (36.16.8—9).



Fig. 18. Lerkärl, Södra Celebes. 36.31.12. C:a 1: 3.



Fig. 19. Miniatyr-*tjorten* (tibetansk helgongrav) från Lilla Tibet. 36.16.3. H. 10 cm.



Fig. 20. Bönesten med text från Lilla Tibet. 36.16.4. C:a 1: 3.

Till sist märkes en målning på papper (36.16.10), som är en kopia av en takmålning i en moské i Jengi-hessar (= Jangi-hissar). Målningen är utförd av Ghaziakhond, som själv gjort originalet.

A f r i k a.

Från denna världsdel har museets samlingar ökats med en del smärre samlingar från Kongo (36.1, 18, 19 och 21), Nigeria (36.2.1), Abessinien (36.14.1—3), Marocko (36.29.1), Madagaskar (36.23.1—2) samt en något mer omfattande från Bushmännen i Sydafrika (36.8.1—43).

Bland kongoföremålen märkes från Franska Kongo en dolk (36.1.1) insamlad av missionär Efraim Andersson och skänkt till museet av fil. lic. Kurt Frankman. Från Franska Kongo härstammar sannolikt även en elfenbensamulett (36.21.1), som museet köpt från hr J. C. Richter vilken förvärvat föremålet därstädes 1895.

Från Belgiska Kongo är en stor vacker trumpet av en nära 2 m. lång elefantbete (fig. 21, 36.18.1). Denna trumpet har museet inköpt från fru Lydia Hagman i Norrköping, vars man insamlat den i början på 1900-talet, då han tjänstgjorde som kapten på Kongofloden mellan Stanley-fallen och Mataddi.

Såväl detta slag av trumpet som den förutnämnda elfenbensamuletten voro förut ej representerade i museet och därför välkomna kompletteringar.

Från Belgiska Kongo har museet dels genom köp och dels som gåva av fröken Sigun Nilson i Malmö förvärvat en del föremål insamlade omkring 1900 av löjtnant M. J. Juhlin-Dannfelt (36.19.1—6). I samlingen märkes en mortelstöt av elfenben från Aruwimifloden, Basoko-stammen (36.19.1), en flugviska (36.19.2) begagnad av arabiska ryttare vid Stanley-fallen, ett par skört av gräs (36.19.3—4) samt ett par spjut (36.19.5—6).

Från Nigeria har museet som gåva av fru Harriet Norén-Fallström, Göteborg, fått mottaga en skulptur (36.2.1) insamlad 1929 av kapten Sven Norén.

Konsul R. Levander, Göteborg, har till museet skänkt ett rökelsekärl från Marocko (36.29.1).

Från Abessinien har museet inköpt av herr von Krenedich, Budapest, en klubba (36.14.1) från Danakil, en krigstrumma (36.14.2) från Churazer samt en lädersköld (36.14.3) från trakten av Harrar.

Det viktigaste förvärvet är emellertid en ganska vacker samling från Bushmännen i Sydafrika. Detta folk och dess kultur var förut endast representerat i museets samlingar med några få föremål, men har nu genom detta tillskott blivit relativt väl företrätt. Den nu erhållna samlingen har museet inköpt från G. Umlauff, Hamburg, och den är gjord av professor Leonard Schultze, Jena, år 1904.

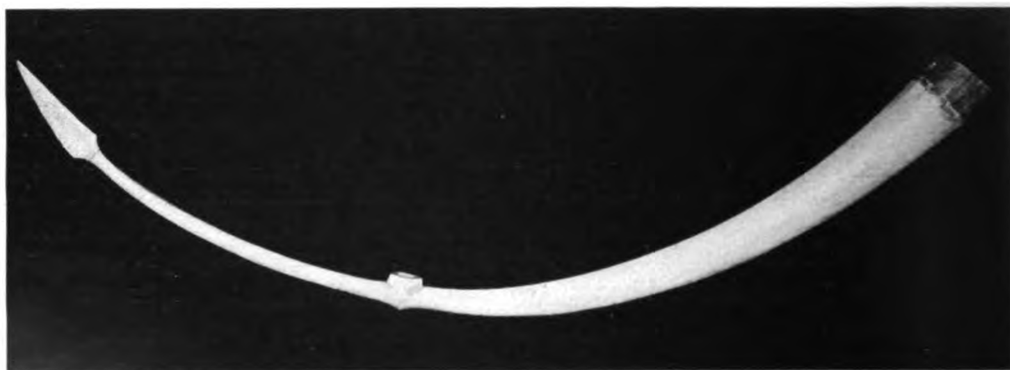


Fig. 21. Trumpet av elefantbete från Belgiska Kongo. 36.18.1. C:a 1: 13.

Samlingen innehåller armringar (36.8.1 a—b) och benringar (36.8.2—3) av bast, benringar av antilophår (36.8.4), rökpipa av ben (38.8.5), en s. k. bushmanrevolver, bestående av ett litet koger, båge, pilar och material till pilar (36.8.6).

Dessutom finnes ett rörfodral med en metallnål (36.8.7), ett fodral med fjäder (36.8.8), ett bärnät (36.8.9), ett par ornerade strutsägg begagnade såsom vattenbehållare (36.8.10—11), två skålar av sköldpaddskal (36.8.12—13) och en av trä (36.8.4). Vidare finnas eldborr (36.8.15 a—b) och delar därav (36.8. 16—17), fnöske (36.8.18) och några s. k. bushmansljus av Sarocaulum rigidum (36.8.19 a—f).

Även finnas ett flertal sugrör för att suga vatten ur marken (36.8.20—27), ett par grävkäppar (36.8.28—29), en käpp (38.8.30) med vilken man drar fram s. k. springharar ur deras hålor, rep till fällor (36.8.31—33), tre skinnväskor (36.8.35—37) samt en polerstav (36.8.43). Bland vapen märkes en klubba (36.8.34), 2 bågar (36.8.38—39), 3 koger med pilar m. m. (36.8.40—42).

Slutligen får jag nämna att kapten Per Haaberg, Oslo, ånyo visat sitt intresse för våra Madagaskarsamlingar genom att till museet skänka en typisk Madagaskarrismortel och ett stränginstrument, båda från Tullear i sydvästra Madagaskar.

Samlingarna ha sålunda ökats med 969 föremål.

VÅRD AV SAMLINGAR, UTSTÄLLNINGAR M. M.

Den i föregående årsredogörelse nämnda ombyggningen av avdelningens expeditionslokaler och därmed sammanhängande förändringar avslutades under vintern, så att hela denna del kunde tagas i bruk och korridoren öppnas för allmänheten vid museets 75-årsfest den 15 maj.

I korridorens nybyggda skåp hade till denna dag anordnats en utställning av de samlingar, som amanuensen Henry Wassén hemfört från sin studieresa 1934-35



Fig. 22. Parti av den nyinredda korridor som öppnades för allmänheten den 15 maj. I den på bilden synliga montern äro föremål från Cunaindianerna utställda.

till Colombia och Panama, d. v. s. etnografiska samlingar från Chocó- och Cunaindianerna samt arkeologiska samlingar från Caucadalen, för vilket lämnades en närmare redogörelse i föregående årstryck. Utställningen illustreras med talrika förstoringar av de av Wassén tagna fotografierna samt teckningar visande gravtyper m. m. (fig. 22).

Vid samma tillfälle hade bibliotekssalen blivit helt nyrestaurerad och väggarna runt om klädda med bokhyllor och boksamlingen uppordnad efter världsdelar, tidskrifter etc. En särskild hylla för hängande världskartor ingår även i biblioteket. I denna sal ligger dessutom all nyinkommen litteratur utlagd (fig. 23).

Genom dessa anordningar har biblioteket kommit till sin fulla rätt och är till stort gagn icke blott för dem, som tjänstgöra vid avdelningen, utan även för främmande studerande, som vid upprepade tillfällen utnyttjat denna möjlighet.

Några andra utställningar av nyförvärv under det gångna året ha ej ägt rum, men tack vare att museets styrelse även för 1936 beviljade ett extra anslag på 4000 kr. till skåp, har även det tredje och största av de rum, som ligga till vänster om trapphallen i översta våningen försetts med skåp. Denna sal har avsetts för museets arkeologiska samlingar från Sydamerika, utom de egentliga högkulturerna i väster. Arbetet med monteringen av såväl denna sal som de salar, där samlingarna från eskimåerna och det övriga Nordamerika skola exponeras, har fortskridit så långt, att dessa salar torde kunna öppnas någon gång under början av 1937.

Konservering och översyn av såväl de etnografiska som arkeologiska samlingarna har liksom vanligt pågått hela året, varvid särskilt bör omnämnas, att ett flertal keramiska föremål från äldre inkomna samlingar nu restaurerats av dr Rydén eller under hans ledning. Emellertid återstå dock stora mängder av lerkärl vilkas färdigbehandlande tiden icke medgivit.

Genom donationsmedel har en konservering av avdelningens synnerligen rika och värdefulla samling av arkeologiska textilier från Peru oavbrutet kunnat pågå. Detta ömtåliga material fordrar både stor skicklighet och förståelse av dem, som utföra konserveringen. Denna har under 1936 utförts av Fru Gurli Dahlgren (20/1—30/6 och 15/8—15/10), Fröken Karin Bredelius (1/6—15/7 och 15/8—15/10) samt under kortare tid av Fröken Ulla W. Lundström och Fru Stella Lohmander. På avdelningens vägnar får jag härmed till dem alla framföra ett varmt tack för den omsorg och det intresse de visat i sitt krävande arbete.

Från och med 1933 påbörjades en katalogisering dels i en huvudkatalog och dels i en lappkatalog. I den mån tiden medgivit har under det gångna året en omkatalogisering efter denna metod påbörjats även för de samlingar som kommit in före 1933.

Denna omkatalogisering torde komma att kräva åratal av tidsödande arbete, men är, huru tidskrävande den än synes, absolut oundgänglig, om det skall finnas den minsta möjlighet att erhålla ordning och reda på de rika och värdefulla samlingarna, så att dessa skola kunna fullt utnyttjas.

Samma sak gäller även den stora samling museet äger av bildmaterial såsom fotoplåtar, fotografier, teckningar, målningar, laveringar, skioptikonbilder, klichéer m. m. Tyvärr har detta material hittills saknat all slags katalogisering. Under det gångna året har delar av detta material sammanförts och uppordnats såsom en första åtgärd till ett uppordnande och katalogisering av detsamma, vilken torde kunna påbörjas 1937.

Biblioteket:

Inkatalogiseringen av det genom köp förvärvade Nordenskiöldska biblioteket i avdelningens bokbestånd var vad beträffar bunden litteratur i stort sett avslutad vid tiden för utställningen i maj vid museets 75-årsfest, då det nyinredda biblioteket kunde demonstreras. Senare har under hela året en fortsatt katalogisering

ägt rum av dels resterande material, dels nytillkommen litteratur. Genom tillmötesgående av flera institutioner, särskilt amerikanska, har nämligen avdelningen i utbyte mot den av mig bekostade och utgivna publikationen »Etnologiska Studier» erhållit betydande kompletterande sändningar. I en del fall har dock inköp av kompletterande litteratur måst företagas, och i en del fall har det tyvärr visat sig omöjligt att tillsvidare fullborda kompletteringen då resp. serier äro utgångna och ej kunna erhållas.



Fig. 23. Parti av Etnografiska avdelningens biblioteksrum. Inredningen blev färdig till 75-årsjubileet den 15 maj.

En nödvändig inbindning av ett stort antal böcker har kommit till stånd så långt avdelningens ekonomi tillåtit. Vid budgetens uppgörande på hösten anhöll intendenten om ett extra anslag för att låta binda de böcker av den 1934 inlösta Nordenskiöldska boksamlingen, som med ordinarie anslag ej kunnat bindas. Ett stort antal böcker befinna sig nämligen i ett sådant skick, att de ej kunna till fullo utnyttjas förrän de bundits.

Först när hela denna boksamling blivit konserverad, blir det möjligt att lämna en totalöversikt över beståndet i avdelningens bibliotek, sådant det tedde sig före förvärvet av den Nordenskiöldska boksamlingen, och huru biblioteket vuxit sedan dess.

Till de på sidorna 77—78 i föregående årstryck uppräknade institutionerna, med vilka etnografiska avdelningen står i regelbunden bytesförbindelse medelst »Etnologiska Studier» och andra ev. publikationer, som tryckas här, ha under året tillkommit:

Académie Malgache, Tananarivo.
American Anthropologist, New Haven, Conn.
American Geographical Society, New York.
Anthropological Society of New South Wales, Sydney.
Bernice P. Bishop Museum, Honolulu.
Columbia University, New York.
Denver Art Museum, Denver, Colorado.
El México Antiguo (Sociedad Alemana de Mexicanistas en Mexiko), México, D. F.
Instituto Panamericano de Geografia e Historia, Tacubaya, D. F.
Library of the Academy of Sciences of the USSR, Leningrad.
Lunds Universitets Geografiska Institution.
Musée du Congo Belge, Tervueren.
Museo de Entre Rios, Paraná.
Museu Nacional, Rio de Janerio.
Museum of Anthropology, University of Michigan, Ann Arbor, Mich.
Museum voor Volkenkunde, Rotterdam.
Provincial Museum of Natural History, Victoria, British Columbia.
Royal Anthropological Institute, London.
Royal Society of New Zealand, Wellington.
Sociedad Chilena de Historia y Geografia, Santiago de Chile.
Sociedad Cientifica del Paraguay, Asuncion.
Società Italiana di Antropologia ed Etnologia, Firenze.
Société des Américanistes de Belgique, Bruxelles.
Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi, Stockholm.
University of California at Los Angeles, Los Angeles.
University of Washington Library, Seattle.

VETENSKAPLIGT OCH ÖVRIGT ARBETE:

Under 1936 har avdelningen i studiesyfte under längre eller kortare tid besökts av bl. a. följande personer:

Hr P. A. Asser, Hilversum, Holland; Mr. och Mrs. P. H. Batten, Racine, Wis.; Mr. Harry G. Beasley, Cranmore Ethnographical Museeum, Chislehurst, England; Hr. C. de Bruyn, Den Haag; Professor Oskar Carlgren, Lund; Miss Agnes C. L. Douohugh, Hartford Seminary Foundation, Hartford, Conn.; Hr A. Dresch, Den Haag; Fröken Guda E. G. Duyis, Amsterdam; Dr Clyde Fisher, American Museum of Natural History, New York City; Tandläkare Sten Forshufvud, Göteborg-Lund; Mr. G. B. Gardner, Johore, Malakka; Hr C. H. de Goeje, Den Haag; Dr Odd S. Halseth, Pueblo Grande Museum, City of Phoenix, Arizona; Hr Hugo Karlsson, Bogotá, Colombia; Hr J. Kasemier, Amsterdam; Miss P. W. M. Keef, London; Miss Mary Lois Kissel, New York City; Hr A. de Leede, Amsterdam; Stewart Mc Allister, D. A., Wishow, Scotland; Dr och Mrs George Grant MacCurdy, Old Lyme, Conn.; Miss Ethel Marston, The Training College, Lincoln, England; Fru Elisabeth de Miranda-Strömbom, Den Haag; Holländska sändebudet i Stockholm Baron E. v. Nagell med hustru och dotter; Direktör Hellmer Norling; Direktör And. Nyström; Miss Helen C. Palmatary, University of Pennsylvania Museum, Frankford, Phila. Pa.; Konstnären Emanuel A. Petersen, Farum, Danmark; Hr A. van Riel, Rotterdam; Hr J. J. A. Rijnberk, Den Haag; Dr Alexander von Schelting, Heidelberg-New York; Hr A. Schnepper, Den Haag; Prof. Dr C. G. Seligman och Brenda Z. Seligman, Oxford; Dr H. D. Skinner och Mrs. Eva L. Skinner, Dunedin, N. Z,;

Mr Reginald A. Smith, British Museum, London; M. Alfred Smoular, Musée d'Ethnographie du Trocadéro, Paris; Te Ata, »Bearer of the Morning», (Chickasaw Indian), Tishomingo, Oklahoma; Fröken Alice Thorne, Arendal; Generalkonsul Chr. Uggla, Stockholm.

Undertecknad har fortsatt utarbetandet av del V av »Etnographical Studies in Celebes». På grund av bristande tid har detta arbete tyvärr ej kunnat avslutas ännu. På Arbetarinstitutet har jag under våren hållit två föreläsningar om melanesierna och deras kultur.

Den etnografiska tidskrift »Etnologiska Studier» (Ethnological Studies), som intendenten började utgiva 1935 har under 1936 utkommit i två delar omfattande 83 resp. 358 sidor.

Kostnaderna för detta arbete ha huvudsakligen täckts av utgivaren samt med bidrag av direktör Herman Lindquist och direktör Gustaf Werner. Erforderligt antal exemplar för avdelningens bytesförbindelser har av utgivaren lämnats till avdelningen till självkostnadspris. Tillsvidare har dock avdelningen endast i ringa grad haft möjlighet att likvidera mottagna exemplar.

Amanuensen Stig Rydén har under det gångna året slutfört sitt arbete om de arkeologiska undersökningar, som han 1932 utförde i La Candelaria, provinsen Salta, Argentina. Arbetet, som mot slutet av året låg färdigtryckt i del 3 av »Etnologiska Studier», låg till grund för Rydéns disputation den 11 dec. vid Göteborgs Högskola för fil. doktorsgrads vinnande.

Amanuensen Henry Wassén har under året beskrivit den arkeologiska undersökning, som han i februari 1935 utförde vid El Dorado, väster om byn Yotoco i Andernas västkedja (Departementet Valle del Cauca), Colombia. Denna studie, som publicerades i Etnologiska Studier 2, torde vara den första som ger en noggrann beskrivning av den typ av djupa schaktgravar som påträffas i detta kulturområde. Närmare upplysningar om fynden lämnades i föregående årstryck (sid. 62—63).

På uppdrag av mig och sedan en definitiv uppgörelse träffats med friherrinnan Olga Nordenskiöld om utgivandet av framlidne baron Erland Nordenskiölds efterlämnade manuskript om Cunaindianernas andliga kultur, har Wassén sedan hösten på lediga stunder varit sysselsatt med ordnande och redigeringen av detta verk. På grund av arbetets synnerligen omfattade, men delvis mycket ofullständiga form, har Wasséns arbete därmed ej kunnat slutföras vid årsskiftet, men hans arbete torde kunna avslutas 1937. På grund av att sedermera ytterligare översättning och tryckning återstå torde anledning finnas att återkomma härtill i följande årstryck. Jag vill dock redan här framföra ett varmt tack till styrelsens ordförande, landshövding Malte Jacobsson, för det stora intresse och det stöd han givit mig vid de erforderliga förberedelserna för redigeringsarbetets igångsättande.

Fil.dr. Sven Lovén har under året bedrivit vetenskapligt arbete vid avdelningen. Han har även detta år meddelat undervisning i allmän och jämförande etnografi vid Göteborgs Högskola, varvid hans föreläsningar hållits på Göteborgs Museum, där han haft att tillgå eget rum.

Vid konservering av samlingarna och inredning av biblioteket har vaktmästaren hr Björn Thörnborg varit till mycket stor hjälp under årets fem första månader. På grund av sjukdom har han dock sedan måst vara tjänstledig till årets ut-

gång. Som vaktmästare vid avdelningen ha såsom förut tjänstgjort hrr M. Nilson och R. Carlström. Under hr Thörnborgs tjänstledighet har hr G. Carell tjänstgjort som vaktmästare vid avdelningen.

Såsom intendent har undertecknad tjänstgjort hela året.

Under år 1936 ha såsom e. o. ordinarie amanuenser på etnografiska avdelningen tjänstgjort fil. lic. Stig Rydén och fil. lic. Henry Wassén.

Följande avhandlingar och uppsatser behandlande avdelningen tillhörigt material eller utarbetade på denna ha under året (i två fall föregående år) utkommit:

Hultkrantz, J. Vilh.: *A brief report on an examination made of certain human skeletal remains collected in 1932 in the La Candelaria Department of the Province of Salta, Argentina, by S. Rydén, of the Gothenburg Museum.* Etnologiska Studier, 3, Göteborg 1936, sid. 306—314.

Karsten, Rafael: *Arrow-poisons and narcotics in Western Amazonas.* Etnologiska Studier, 2, Göteborg 1936, sid. 68—77.

Kandern, Walter: *Notes on plaited anklets in Central Celebes,* 2. Etnologiska Studier, 2, Göteborg 1936, sid. 78—83.

» » *A brief report on an examination made of certain osteological remains collected during 1932 in the La Candelaria Department of the Province Salta, Argentina, by S. Rydén, of the Gothenburg Museum.* Etnologiska Studier, 3, Göteborg 1936, sid. 315—316.

» » *Introduction to »A Contribution to the knowledge of the Anthropology of Madagascar by Folke Linell»* (se Linell).

Linell, Folke: *A Contribution to the Knowledge of the Anthropology of Madagascar.* Lunds Universitets Årsskrift. N. F. Avd. 2, Bd 32, Nr. 2, Lund, 1936.

Métraux, Alfred: *El Museo Etnográfico de Gotemburgo.* Revista Geográfica Americana, Vol. III:19, Buenos Aires 1935, sid. 253—256.

Rydén, Stig: *Notes on a Knitting Technique from the Tukuna Indians, Brazil.* Man, London 1935, sid. 161—163.

» » *Bland fjälltoppar och saltöknar i Argentina.* Tidskrift för Göteborgs Stads Tjänstemän, Julnummer 1936, sid. 211—214.

» » *Chaco, en resa bland fornlänningar och indianer i Argentina och bolivianska Chaco.* Göteborg 1936, 188 sid.

» » *Archaeological Researches in the Department of La Candelaria (Prov. Salta, Argentina).* Etnologiska Studier, 3. Göteborg 1936, sid. 5—329.

Santesson, C. G.: *Pfeilgifte aus Burma und Yünnan.* Etnologiska Studier, 2, Göteborg 1936, sid. 5—14.

» » *Pfeil- und Fischgift aus Kolumbien und Ekuador.* Etnologiska Studier, 2, Göteborg 1936, sid. 15—29.

Santesson, *C. G.* och *Wassén, Henry: Some observations on South American Arrow-poisons and Narcotics.* Etnologiska Studier, 3, Göteborg 1936, sid. 330—358.

Wassén, Henry: *Chocóindianernas land i Colombia. Om upptäckten och drag ur indiankulturen förr och nu.* Jorden runt, Stockholm, febr. 1936, sid. 78—96.

» » *An Archaeological Study in the Western Colombian Cordillera.* Etnologiska Studier, 2, Göteborg 1936, sid. 30—67.

Göteborg, mars 1936

WALTER KAUDERN